

Think Tanku Feministycznego współpraca z kobietami żyjącymi w niedostatku na rzecz ich praw i sprawczości politycznej

Celem Think Tanku Feministycznego jest współtworzenie feminizmu jako nowej krytyki społecznej, oraz wyposażenie ruchu kobiecego i feministycznego w narzędzia do krytyki i do politycznych interwencji na rzecz praw kobiet/praw człowieka oraz sprawiedliwości społecznej.

Na jednym z pierwszych spotkań programujących nasze działania postanowiliśmy zbadać co się kryje za ekonomiczną kategorią „nieaktywnych czy biernych ekonomicznie kobiet”. Jedna z koleżanek odpowiedziała o swoim projekcie w ośrodku „Bajka” dla kobiet pozostających bez środków do życia i kobiet ofiar przemocy, co stało się katalizatorem do podjęcia analizy relacji między kobietami żyjącymi w ubóstwie a państwem. Wiosną 2008 roku kobiety z wałbrzyskiej dzielnicy Biały Kamień podjęły strajk głodowy w proteście przeciwko pozaprawnym eksmisjom. W ramach solidarności z nimi zorganizowałyśmy spotkanie na temat strajku, gdzie podjęliśmy jego interpretację z perspektywy upodmiotowienia biorących w nim udział kobiet, aby zakwestionować panujący w mediach i na forach internetowych przekaz o roszczeniowych, wyrodnym matkach. Inspiracje te i wypadkowa politycznych i naukowych zainteresowań uczestniczek zespołu doprowadziły nas do stworzenia programu badań na temat kobiet i ubóstwa. Oprócz tych badań, przygotowaliśmy raport na temat sytuacji migrantek przygotowany w oparciu o relacje kobiet zebrane Konkursie na pamiętnik migrantek. Dokumentowałyśmy i analizowałyśmy razem z pielęgniarkami i położnymi ich protesty w kontekście reform zdrowia. Założyłyśmy bibliotekę feministyczną i oferujemy kursy online. Nowy projekt który obecnie przygotowujemy dotyczy niewidzialnych kobiet – pracownic opieki, które sprzątają firmy, szkoły i szpitale. Planujemy także badania o kobietach w specjalnych strefach ekonomicznych.

Wracając do ubóstwa, szczególnie ubóstwa kobiet nie widać w polityce i w badaniach naukowych. Nieliczne publikacje skupiają się na doświadczeniach jednostek, które są poddawane analizie przez badaczy i badaczki z ich polityczno-teoretycznej perspektywy. Chodziło nam nie tylko o przeprowadzenie badań na temat kobiet i ubóstwa, ale także o wypracowanie metod, które pozwolą na tworzenie wiedzy krytycznej usytuowanej w doświadczeniach kobiet żyjących w niedostatku i przy zachowaniu przez nie sprawczości i współwłasności wiedzy, która ma służyć zmianom społecznym na poziomie lokalnych społeczności jak i polityk skali makro.

Składając razem środki pozyskane z kilku grantów oraz dokładając wkład bezpłatnej pracy w 2008 i 2009 zespół Think Tanku Feministycznego przygotował dwa projekty badań. Pierwsze badania, „Kobiety i ubóstwo – czy ktoś nas słyszy?” były przeprowadzone w 2009 roku w Wałbrzychu, w Krośnie, oraz na wsiach województwa świętokrzyskiego i podsumowane na warsztacie we Wrocławiu we wrześniu ubiegłego roku. Główną część tych badań stanowiły niestrukuryzowane wywiady z kobietami żyjącymi w niedostatku. W kolejnym projekcie badawczym, pod nazwą „Odzyskać obywatelstwo. Gender i ekonomia opieki”, wróciliśmy do Krosna i Wałbrzycha, gdzie uczestniczkami badan są pracownice fabryk i sektora usług, a także rozpoczęliśmy badania w Łodzi, za pomocą których chcieliśmy zwrócić uwagę na nowe postaci ubóstwa, brak bezpieczeństwa egzystencjalnego i brak perspektyw na przyszłość wśród młodych kobiet i mężczyzn z wyższym wykształceniem.

Po części, metodologia naszych badań inspirowana była koncepcjami badań uczestniczących nastawionych na działania (participatory action oriented research – PAR). Badania takie rozwijały się

od lat 30. ubiegłego wieku pod wpływem marksistowskich koncepcji pisania historii robotników przez nich samych, jak i teologii wyzwolenia, oraz Gandhi'ego krytyki przemocy i miały wpływ na tworzenie w latach 70. - 90. ubiegłego wieku koncepcji nastawionego na ludzi, alternatywnego rozwoju. Metodologie tych badań okazjonalnie pojawiły się w głównym nurcie polityki rozwoju, czego przykładem raport Banku Światowego, „Voices of the Poor. Can Anyone Hear Us?” z 1999 roku. Inspirowaliśmy się także feministyczną krytyką naukowej racjonalności i metod badań naukowych (Przykładem takiej krytyki jest artykuł Donny Haraway, Wiedze usytuowane, Biblioteka Think Tanku Feministycznego, 2008). Wspólnym punktem odniesienia tych perspektyw jest zwrócenie uwagi na relacje władzy związane z produkcją wiedzy, zakwestionowanie przywileju i roszczeń do neutralności i obiektywności wiedzy naukowej, oraz upodmiotowienie grup uciskanych przez ich współwłasność wiedzy o nich samych i sytuacji w jakiej się znajdują. W ten sposób tworzona wiedza sprzyja kolektywnej sprawczości i formułowaniu oddolnych programów zmian społecznych odnoszących się do potrzeb grup uciskanych, które nie mają głosu i wpływu na polityki dotyczące ich życia.

Na nasze badania lokalne składały się między innymi niestrukturyzowane wywiady/rozmowy, a wstępne raporty z badań (Krosno i Wałbrzych) były poddane do dyskusji i politycznej autoryzacji na spotkaniach. Zebrana za pomocą metod uczestniczących wiedza wróciła do uczestniczek badań. Chodziło nam o zmianę relacji podmiot/przedmiot badań i zachowanie warunków dla współwłasności wiedzy jak i stworzenie - w postaci wiedzy krytycznej i sieci relacji - zasobu do lokalnych działań. W Krośnie nawiązałyśmy współpracę z Towarzystwem Rodzin Wielodzietnych, które od blisko 20 lat zajmuje się warunkami życia w gospodarstwach domowych osób bezrobotnych, w tym kobiet i samotnych matek. Badania w Wałbrzychu, spotkania z uczestniczkami badań doprowadziły do stworzenia między nimi sieci relacji i zainicjowania przez nie stałych form współpracy i samopomocy. Wokół ich inicjatywy funkcjonuje sieć wsparcia ze strony lokalnych radnych, organizacji kobiecych, oraz młodych aktywistów/naukowców z Wrocławia.

W ramach kolejnego projektu „Odzyskać obywatelstwo. Gender i ekonomia opieki”, w oparciu o badania lokalne, podjęłyśmy analizę i krytykę polityk skali makro, które wpływają na sytuację gospodarstw domowych żyjących w niedostatku i tworzą warunki możliwości i ramy działania dla lokalnej polityki. Analizujemy dane statystyczne, dokumenty prawne, strukturę dochodów i wydatków państwa, oraz dokumenty programowe. Za pomocą tych dwóch połączonych ze sobą biegunów badań chcemy stworzyć koalicję wiedzy lokalnej, i krytycznej wiedzy naukowej usytuowanej w doświadczeniach i analizach kobiet oraz w ten sposób przyczynić się do tworzenia nowego modelu produkcji wiedzy na rzecz interwencji politycznych z upodmiotowieniem grup uciskanych. Projekt „Odzyskać obywatelstwo” jest ciągle w trakcie realizacji. Dotychczasowe raporty i filmy z badań lokalnych są już dostępne na naszej stronie internetowej, a kolejne analizy będą opublikowane w listopadzie 2010 roku. Na naszej stronie znajduje się też Biblioteka Online, gdzie jeden z katalogów zawiera teksty polskie i tłumaczenia na temat kobiet, ubóstwa i prekariatu.

Wiosną tego roku, we współpracy z innymi organizacjami feministycznymi współzałożyłyśmy Lewicową Sieć Feministyczną Rozgwiązda, gdzie wiedza krytyczna z upodmiotowieniem i współwłasnością kobiet stanowi podstawę do analizy programów partii politycznych, jak i kompas dla feministycznych działań na rzecz zmian społecznych.